

KİTAP TANITIMI/BOOK REVIEW

Hamiyet Sezer Feyzioğlu, *Bir Osmanlı Valisinin Hazin Sonu: Tepedelenli Ali Paşa İsyanı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2017, 190 sayfa, ISBN: 9786052950999

Yasemin Zahide EROL*

Makale Bilgisi

Başvuru: 13 Aralık 2017
Kabul: 1 Ocak 2018

Article Info

Received: December 13, 2017
Accepted: January 1, 2018

Tepedelenli Ali Paşa, 1787-1822 yılları arasında Yanya'yı kendisine merkez edinerek bugünkü Arnavutluk, Yunanistan'ın Mora dahil güney ve batı tarafları ile Adriyatik kıyılarını kapsayan bölgede üç oğlu ve torunlarıyla birlikte hüküm süren bir Osmanlı veziridir. Güçlü bir orduya, hatta donanmaya sahip olan Tepedelenli Ali Paşa Avrupalı devletlerle temasa geçecek ve anlaşmalar yapacak kadar Osmanlı Devleti'nden yarı bağımsız hareket etmiş, bazı durumlarda Babıali'nin taleplerine karşı gelmekten çekinmemiştir. İki taraf arasında zaman zaman yaşanan sürtüşmelere rağmen, Tepedelenli Ali Paşa'nın bölgedeki ayrılıkçı Rum faaliyetlerine karşı engelleyici bir güç olması, Rusya ve Avusturya seferlerinde önemli hizmetlerde bulunması, Sırp ve Dağlı isyanlarındaki katkısının yanında, Osmanlı Devleti'nin uzun bir süre başlıca uğraşının Rus savaşı ile Sırp ve Dağlı isyanları olması gibi nedenlerle Tepedelenli Ali Paşa'ya -zaman zaman uyarılması dışında- müdahale edilmemiştir. Ancak, hem Tepedelenli Ali Paşa'nın bunları fırsat bilerek gücünü daha da artırması ve artık büyük bir tehdit haline gelmesi hem de II. Mahmut'un merkezi otoriteyi sağlamak için ayanların varlığına son verme siyaseti sonucunda Tepedelenli Ali Paşa'nın cezalandırılmasına karar

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı, yaseminzahideerol@gmail.com

verilmiştir. Böylece, vezirliğine son verilen Tepedelenli Ali Paşa'nın üzerindeki sancaklar alınmış ve kendisi asi ilan edilmiştir. Bunun üzerine isyan çıkaran Ali Paşa Osmanlı Devleti'ni uzun bir süre uğraştırmıştır. 1820-1822 yılları arasında gerçekleşen bu isyan Tepedelenli Ali Paşa'nın idam edilmesiyle sonuçlanmıştır.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Hamiyet Sezer Feyzioğlu'nun kaleme aldığı *Bir Osmanlı Valisinin Hazin Sonu: Tepedelenli Ali Paşa İsyanı* adlı çalışma, İş Bankası Kültür Yayınları tarafından 2017 yılında basılmıştır. Bu çalışma, Hamiyet Sezer Feyzioğlu'nun 1995 yılında doktora tezi olarak hazırladığı "Tepedelenli Ali Paşa İsyanı" başlıklı çalışmasının bazı eklemeler yapılarak kitap haline getirilmesi sonucunda oluşturulmuştur.¹

190 sayfadan oluşan kitap, önsöz ve girişten başka 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm "*Tepedelenli Ailesi ve Ali Paşa'nın İlk Devirleri*"; ikinci bölüm "*Fransa ile İlişkiler*"; üçüncü bölüm "*Ali Paşa-İbrahim Paşa Mücadelesi*"; dördüncü bölüm "*Ayaklanmanın Evreleri*"; beşinci ve son bölüm ise "*Ali Paşa Olayının Mora İsyanı ve Halet Efendi ile İlişkisi*" başlıklarından oluşmaktadır. Kitabın sonunda ise sonuç, notlar ve kaynakça ile dizin yer almaktadır.

Kitabın giriş bölümünde (s.1-5) Osmanlı Devleti'nin eyalet sistemine, mutasarrıfların ortaya çıkışına, Tepedelenli Ali Paşa yönetimindeki Yanya Sancağı'na ve Ali Paşa'nın hüküm sürdüğü toprakların nereleri kapsadığına dair kısa kısa bilgilere yer verilerek konuya giriş yapılmıştır.

Birinci bölümde (s.7-30) öncelikle "Tepedelenli ailesi"ni anlatan yazar, daha sonra Ali Paşa'nın hayatına değinmiştir. Çocukluğu ve yetişmesi ile ilgili bilgilerin yer aldığı bu bölümde ayrıca Tepedelenli Ali Paşa'nın nasıl devlet hizmetine girdiği, idareciliği, Delvine, Yanya, Tırhala ve Ohri sancaklarının mutasarrıflıklarını ne şekilde elde ettiği ve bölgedeki nüfuzunu artırmasında önemli bir aşama olan Derbendler Başbuğluğuna getirilmesi üzerinde durulmuştur.

Bir sonraki bölümde (s.31-48) yazar kısaca o dönemdeki Osmanlı-Fransız ilişkilerine değindikten sonra, Tepedelenli Ali Paşa ve Fransa arasındaki karşılıklı çıkar ilişkilerine ve Mısır Seferi'nden sonra bu ilişkilerin nasıl devam ettiğine dair bilgi vermektedir. Bu bölümde ağırlıklı olarak Tepedelenli Ali Paşa'nın çıkarları doğrultusunda kimi zaman Fransızlarla kimi zaman da Fransızlara karşı İngilizlerle yakınlık kurmaya ve anlaşmalar

¹ Hamiyet Sezer, *Tepedelenli Ali Paşa İsyanı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara 1995.

yapmaya kadar ileri giden bağımsız tavırları ele alınmıştır. Zaman zaman diplomatik sorunlara da yol açan bu hareketlerine ve Fransa'nın tüm şikayetlerine rağmen kendisine duyulan ihtiyaçtan dolayı Osmanlı Devleti'nin küçük uyarılar dışında paşaya müdahale etmemesi de yine bu bölümde açıkça görülmektedir.

Kitabın *Ali Paşa- İbrahim Paşa Mücadelesi* başlıklı üçüncü bölümünde (s.49-64) Tepedelenli Ali Paşa ile Derbendler Başbuğluğu ve Avlonya Sancağı mutasarrıflığı yapmış olan Kurt Ahmet Paşa'nın damadı olan ve Kurt Ahmet Paşa ölünce yerine Avlonya Sancağı mutasarrıflığına getirilen İbrahim Paşa ile mücadelesine yer verilmiştir. Arnavutluk'un Toskalık bölgesini tamamen ele geçirerek hakimiyet alanını genişletmek isteyen Yanya Sancağı mutasarrıfı Tepedelenli Ali Paşa'nın sürekli mücadele içinde olduğu ve önündeki en büyük engeli ve en güçlü rakibi olan İbrahim Paşa'yı ortadan kaldırması ayrıntılarıyla bu bölümde anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde (s.65-129) kitaba da adını veren *Tepedelenli Ali Paşa İsyanı* tüm evreleriyle alt başlıklar altında incelenmiştir. Bu kısımda ilk olarak bağımsız hareketleriyle Osmanlı Devleti'nin giderek daha çok tepkisini çeken Ali Paşa'nın artık cezalandırılması gerektiği fikrinin oluşması ve ayaklanmayı hazırlayan olaylar üzerinde durulmuştur. Yazar daha sonra, yönetiminde olan sancakların idaresi ve Derbendler Başbuğluğu kendisinden alınmış olmasına rağmen bunlardan vazgeçmeyip askerlerini geri çekmeyen Ali Paşa'nın isyan hazırlıklarına değinmiştir. İsyanın gelişmesi, Osmanlı Devleti'nin isyan karşısındaki tutumu ve Ali Paşa ile oğullarından kalelerin alınması ile devam eden dördüncü bölüm, Tepedelenli Ali Paşa'nın ele geçirilmesi ve idam edilmesiyle (1822) son bulmaktadır.

Yazar beşinci ve son bölümde (s.131-148) ise Ali Paşa olayının Mora isyanı ve Halet Efendi ile ilişkisine değinmektedir. Zira, Tepedelenli Ali Paşa isyanının Mora isyanı üzerindeki etkisi büyüktür. Bilindiği gibi, Ali Paşa isyanı sırasında kendisinin de kışkırtmalarıyla Mora'da çıkan ayaklanma bağımsız Yunanistan'ın kurulması ile sonuçlanmıştır. Bu konunun devamında ise Tepedelenli Ali Paşa aleyhinde faaliyetlerde bulunarak Osmanlı Devleti ile arasını açan ve böylece isyan hazırlıkları yapan Mora'daki Rumlar üzerinde engelleyici bir güç olan Ali Paşa'nın ortadan kaldırılmasını sağlayan Halet Efendi'nin *Ali Paşa* ve *Mora* isyanları üzerindeki etkilerine yer verilmiştir.

Sonuç (s.149-153) kısmında eserin genel bir özeti yapılırken, kitabın sonunda yer alan kaynakça (s.179-182) arşiv belgeleri, yazmalar, vekayinameler ile kitap ve makaleler olarak gruplandırılmıştır. İngilizce, Fransızca, Almanca gibi dillerde hazırlanmış akademik çalışmalardan da

yararlanılarak zenginleştirilen kaynakçada, konu ile ilgili önemli kitap, makale ve tezlere yer verilmiştir. Kitap dizin (s.183-190) ile son bulmaktadır.

Sonuç olarak, 19. yüzyıl Osmanlı tarihinde önemli bir şahsiyet olan Tepedelenli Ali Paşa'nın konu edildiği bu çalışmada Tepedelenli Ali Paşa İsyanı, paşanın ailesi, yetişmesi ve devlet hizmetine girişinden başlayarak ölümüne kadar bir bütünlük içinde açık ve anlaşılır bir dille anlatılmıştır. Kitapta, yazarın da önsözde belirttiği üzere "aslında her bir başlığı ayrı bir inceleme-araştırma konusu olabilecek kitabın ana konusunu oluşturan isyanın sebepleri, gelişimiyle ilgili ayrıntılar belgelerle anlatılmış ve sonuçları üzerinde etraflıca durulmuştur". Arşiv belgeleri, yazmalar, vekayinameler, konu ile ilgili Türkçe ve yabancı dillerde hazırlanmış akademik çalışmalarla desteklenen, hatta fotoğraflarla zenginleştirilen bu çalışma aynı zamanda bir doktora tezi olması bakımından da önem taşımaktadır. Kitap, her ne kadar *Ali Paşa İsyanı* ismiyle Yakınçağ Osmanlı tarihinde önemli bir iz bırakan siyasi bir olayı konu edinmişse de Tepedelenli Ali Paşa'nın doğumundan ölümüne kadar geçen sürede hayatı, isyanı ve karıştığı siyasi olayların bir bütün olarak incelenmesi bakımından biyografik bir nitelik de taşımaktadır. Özetle, söz konusu çalışmanın hem bu konu üzerine çalışan araştırmacılar hem de konuya ilgi duyan herkes için faydalı ve mutlaka görülmesi gereken bir eser olduğunu söylemek mümkündür.

Tarih Araştırmaları Dergisi Yazım Kuralları

Tarih Araştırmaları Dergisi'nde özgün araştırma, inceleme, deneme ve çeviri yayınlarına yer verilmektedir. Yayınlanmak üzere gönderilen yazıların, hakem değerlendirmesine sunulmadan önce aşağıdaki biçimsel özellikleri yerine getirmiş olması gerekmektedir.

200 kelimeyi geçmeyecek şekilde Türkçe ve yabancı dilde (İngilizce, Fransızca, Almanca) özet verilecektir. (Makale adı ve yazar adından sonra "Özet", "Abstract", "Sommaire", "Zusammenfassung" başlığı altında)

1. Türkçe ve yabancı dilde olmak üzere en az üç anahtar kelime belirlenecektir.
2. Atıflarda dipnot yönteminin yanı sıra metin içinde gönderme biçimi de kabul edilecektir.
3. Makalenin yazımında;
 - a) Makale başlığı Times New Roman 14 punto koyu, yabancı dildeki karşılığı Times New Roman 13 punto normal olacaktır. Yabancı dildeki başlık Türkçe başlığın hemen altında verilecektir.
 - b) Makale başlıkları her iki dilde de büyük harflerle yazılacaktır.
 - c) Yazar adı Times New Roman 12 punto koyu, özet ve yabancı dilde özet 10 punto italik, metin baştan sona kadar 11 punto normal olacaktır.

Ana metinde yapılması gereken teknik uygulamalar:

Hizalama: İki Yana Yasla
Girinti: Sol:0 Sağ:0
Özel: İlk Satır
Değer: 0,5 cm
Aralık: Önce:0 Sonra:6 nk
Satır Aralığı: Tek

- d) Makale içindeki ana başlıklar metnin yazıldığı puntoda yazılacak, koyu olacak ve küçük harf kullanılacaktır. Ana başlıklar boşluk bırakılmadan yazılacaktır. Alt başlıklar hiyerarşik bir yapı izleyerek oluşturulacak ve tek biçimlilik sağlanacaktır.

Ana metindeki alt başlıklarda:
Hizalama: İki Yana Yasla
Girinti: Sol:0,5 cm Sağ:0
Özel: Yok
Değer: 0 cm
Aralık: Önce:0 Sonra:6 nk
Satır Aralığı: Tek

e) Yazarın unvanı, kurumu ve e-mail adresini içeren tanıtıcı bilgi ilk sayfanın altında verilecek ve 9 punto italik olacaktır.

*Prof. Dr., A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü,
email@example.com

g) Dipnotlar Times New Roman 9 punto olacaktır. Metin içindeki atıflar sayfa altı dipnot şeklinde 1'den başlayarak devam eden dipnot olarak numaralanmalıdır. Sayfa altında verilen dipnotlarda kitap, ansiklopedi ve dergi adları italik olarak, makale adı tırnak içinde düz yazı ile gösterilmelidir. Dipnotlarda, ilk geçtiği yerde kaynakların tam künyesi verilmeli, daha sonra yazarın belirlediği kısaltmalarla yazılmalıdır. Çok yazarlı kaynakların ilk geçtiği yerde yazarların hepsi yazılmalı, daha sonra kısaltarak verilmelidir.

Örnek Dipnot (Kitap): Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300–1600)*, Çev. Ruşen Sezer, YKY, İstanbul 2003, s. 12.

Örnek Dipnot (Makale, Ansiklopedi Maddesi, Çeviri Makaleler vs.): Halil İnalçık, “Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu Problemi”, *Doğu-Batı*, Sayı 7, Ankara 1999, s. 16.

Dipnotlar için yapılması gereken teknik uygulamalar:

Hizalama: İki Yana Yasla

Girinti: Sol:0 Sağ:0

Özel: Yok

Değer: 0

Aralık: Önce:0 Sonra:0

Satır Aralığı: Tek

f) Kaynakça 10 punto olacak.

Hizalama: İki Yana Yasla

Girinti: Sol:0 Sağ:0

Özel: Asılı

Değer: 0,5 cm

Aralık: Önce:0 Sonra:6 nk

Satır Aralığı: Tek

Örnek Kaynakça (Kitap): İnalçık, H., *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300–1600)*, Çev. Ruşen Sezer, YKY, İstanbul 2003.

Örnek Kaynakça (Makale, Ansiklopedi maddesi vs.): İnalçık, H., “Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu Problemi”, *Doğu-Batı*, Sayı 7, Ankara 1999, s. 9–22.

h) Tablolar için yapılması gereken teknik uygulamalar:

Tablo ve tablo yazılar 9 punto olacaktır.

Girinti: Sol:0 Sağ:0

Özel: Yok

Aralık: Önce:0 Sonra:0

Satır Aralığı: Tek

4. Sayfa yapısı:

a) Kenar boşlukları: Üst 5,6 cm, alt 5,6 cm, sol 4,5 cm, sağ 4,5 cm

b) Kenardan uzaklık: Üst 4,6 cm, alt 0 cm

c) Düzen: Tek çift sayfalar farklı, ilk sayfalar farklı.

5. Yazılar elektronik ortamda Word ve PDF formatında yollanacaktır.

Adres

Ankara Üniversitesi

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü

Atatürk Bulvarı No: 45 Kat: 1 No: 131

Sıhhiye/Ankara/Türkiye 06100

Telefon: 0 (312) 310 32 80 / Dahili: 1043,1063

Email: taddtcf@gmail.com, dctfarih@humanity.ankara.edu.tr,

Aims and Scope

Tarih Araştırmaları Dergisi publishes original researches, essays and translations on history. The past and current issues of the journal can be reached through:

http://www.ankara.edu.tr/kutuphane/Yayinlar/dergiler/tarih_arastirma.html

Instructions for Contributors

Articles must be based on original research and the careful analysis of archival and other primary source materials. Submission of an article, or other item, implies that they have not been published elsewhere in any language, are not under consideration for publication, or part of a book that will be published in the near future. We cannot publish revised dissertation chapters or synopses of dissertations, but spinoff articles from material that could not fit into the dissertation will be considered. The board claims no responsibility for the opinions expressed in the published manuscripts. Authors are responsible for obtaining written permission to publish, in both print and electronic media, material for which they do not own the copyright. All submissions are refereed by specialists in the field.

Contributions submitted for publication should be transmitted in electronic form. Electronic submissions should be by email attachment as Word and PDF format. The article must be in Turkish, English, German and French should not exceed 10,000 words or 35 single-spaced pages (including main text, notes, tables, figure captions and endnotes) accompanied by both Turkish and English abstract of 200 words and three to three keywords that define the scope of the article.

The manuscript should be prepared with 5 cm margins left, 4 cm margins right, 4 cm margins at the top and 6 cm at the bottom. The entire paper should be single spaced and the words should not be divided at the end of the line. The first line of every paragraph should be indented by using tab with 5 space (0,5 cm). The entire text should be Times New Roman (font 11), footnotes 9 font, and bibliography 10 font. Manuscripts that do not conform to the specifications of the guideline are not taken into consideration.

Address for correspondence

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü
Atatürk Bulvarı No: 45 Kat: 1 No: 131
Sıhhiye/Ankara/Türkiye 06100
Phone: 0 (312) 310 32 80 / Ex: 1043,1063.
Email: taddtcf@gmail.com, dctftarih@humanity.ankara.edu.tr